

Sygn. akt III Ko 168/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku w III Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący SSO Wiesław Żywolewski (ref.)

Sędziowie SSO Marzenna Roleder

SSO Szczęsny Szymański

Protokolant Justyna Szmurło

przy udziale prokuratora Elżbiety Żalikowskiej

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2014 r.,

sprawy z wniosku **A. S.**

o zadośćuczynienie za niesłuszne pozbawienie wolności w postaci umieszczenia w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców zastosowanego w sprawie o sygn. akt (...) Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa

na podstawie art. 552 § 4 k.p.k.

I. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy A. S. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem zadośćuczynienia;

II. Wniosek w pozostałym zakresie oddala;

III. Kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt III Ko 168/14

UZASADNIENIE

A. S. w dniu 24 kwietnia 2014 r. złożył do Sądu Okręgowego w Białymstoku wniosek o zadośćuczynienie za oczywiście niesłuszne umieszczenie w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w okresie od dnia 10 marca 2014 r. do 13 marca 2014 r. Wnosił o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty 10 000 zł tytułem zadośćuczynienia, a na rozprawie uzupełnił wniosek wskazując, iż domaga się również w ramach wcześniej wskazanej sumy odszkodowania za utraconą pracę.

W uzasadnieniu swojego wniosku A. S. wskazał, że w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców przebywał w okresach od 2 października 2006 r. do 27 września 2007 r. oraz od 3 marca 2014 r. do 13 marca 2014 r., a więc 368 dni. Oznacza to, że został przekroczony roczny, maksymalny okres pobytu cudzoziemca w ośrodku. Podniósł, że umieszczenie go w ośrodku w dniu 7 marca 2014 r. na okres 90 dni stanowiło oczywiście niesłuszne zastosowanie środka detencyjnego wobec niego, tym bardziej, że Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie posiadał wiedzę o okolicznościach uniemożliwiających zastosowanie go na tak długi czas, a on sam informował o tym na rozprawie.

Uzasadniając wysokość wnioskowanego zadośćuczynienia wskazał, że należy wziąć pod uwagę rażące naruszenie przepisów przez Sąd Rejonowy w Warszawie, fakt pozostawiania przez niego w procedurze uchodźczej oraz jego szczególną sytuację osobistą. Podniósł, że ogólną zasadą wynikającą z obowiązujących przepisów prawa jest niestosowanie wobec cudzoziemców ubiegających się w Polsce o ochronę międzynarodową środków detencyjnych.

Ponadto zwrócił uwagę na wyjątkową dolegliwość, jaką stanowiło dla niego niesłuszne umieszczenie w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców. W tym bowiem okresie jego narzeczona przebywała w Areszcie Śledczym W., w związku z czym jej małoletnia córka została umieszczona w Domu Dziecka. Nie mógł przez to jej odwiedzać, co pozbawiło ją kontaktu z jedyną dorosłą i bliską osobą.

Sąd ustalił, co następuje:

A. S.w dniu 2 października 2006 r. został zatrzymany, a następnie mocą postanowienia Sądu Rejonowego w Przemysłu z dnia 4 października 2006 r. (sygn. (...)) umieszczony na okres 90 dni od dnia zatrzymania w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w L.. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie postanowieniem z dnia 6 listopada 2006 r. (sygn. (...)) przedłużył czas jego pobytu w ośrodku do 27 stycznia 2007 r. Kolejne postanowienia o przedłużeniu tego okresu, zostały wydane w dniach 23 stycznia 2007 r. ((...)), 17 kwietnia 2007 r. ((...)) oraz 18 lipca 2007 r. (sygn. (...)) przez Sąd Rejonowy w Grójcu. A. S.dnia 27.09.2014 r. został tymczasowo aresztowany na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Grójcu z dnia 29.09.2007 r. (sygn. (...)) i ze Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców został przewieziony do aresztu.

Dnia 5 marca 2014 r. został on ponownie zatrzymany, w związku z wykonywaną kontrolą legalności pobytu cudzoziemców na terytorium RP. A. S.posiadał bowiem nieważne Tymczasowe Zaświadczenie Tożsamości Cudzoziemca i nie miał środków finansowych niezbędnych do pokrycia kosztów pobytu na terytorium RP. Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie dnia 7 marca 2014 r. (sygn. (...)) wydał postanowienie o umieszczeniu go w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w B..

Dnia 13 marca 2014 r. do Sądu Rejonowego w Białymstoku wpłynął wniosek Komendanta (...) Oddziału Straży Granicznej o zwolnienie A. S.z uwagi na upływ rocznego okresu, przewidzianego jako maksymalny, pobytu cudzoziemca w ośrodku, w efekcie czego został on zwolniony w dniu 13 marca 2014 r. mocą postanowienia Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 13 marca 2014 r. (sygn. akt. (...)).

Powyższe ustalono na podstawie dowodów zgromadzonych w sprawie w postaci: wysłuchania i zeznań wnioskodawcy A. S.(k. 75v-76v), wniosku (k. 2-4), postanowienia (k. 5-6, k. 8), wniosku o zwolnienie (k. 18-20), protokołu zatrzymania (k. 23), pism (k. 26, k. 33), protokołu posiedzenia (k. 63-64), akt sprawy o sygn. (...)Sądu Rejonowego w Białymstoku, akt o sygn. (...)Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa, skoroszytu z dokumentacją dot. wnioskodawcy Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w L.o nr ewidencyjnym (...) oraz innych dowodów zebranych w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu żądanie wnioskodawcy dotyczące zadośćuczynienia jest słuszne co do zasady i było to bezsporne, natomiast w zakresie odszkodowania nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 407 ustawy o cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013 r. (Dz. U. z dnia 30 grudnia 2013 r.) cudzoziemcowi przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie oraz zadośćuczynienie w przypadku niesłusznego zatrzymania lub niesłusznego umieszczenia go w strzeżonym ośrodku lub zastosowania wobec niego aresztu dla cudzoziemców. Postępowania w tych sprawach prowadzi się na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego dotyczących odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie.

Zgodnie natomiast z art. 552§4 k.p.k. zadośćuczynienie przysługuje w wypadku „niewątpliwie niesłusznego aresztowania”. Zgodnie z utrwalonymi poglądami doktryny i judykatury niewątpliwie niesłusznym aresztowaniem jest aresztowanie, które było stosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 k.p.k. oraz aresztowanie powodujące dolegliwość, której oskarżony (podejrzany) nie powinien doznać w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a także, w szczególności, prawomocnego jego rozstrzygnięcia.

Odnosząc powyższe na kanwę niniejszej sprawy w ocenie Sądu wątpliwości nie ulega, że pobyt A. S.w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w dniach 9-13marca 2014 r. należy uznać za niewątpliwie niesłuszny. Jak wynika bowiem zarówno z ustawy o cudzoziemcach jak też z ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z 13 czerwca 2003 r. (na tej podstawie prawnej przedłużono okres pobytu wnioskodawcy w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców – postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy z dnia 06.11.2006r. sygn. (...)), okres pobytu w takim ośrodku lub w areszcie dla cudzoziemców nie może przekroczyć 12 miesięcy. Wnioskodawca natomiast przebywał tam od 2 października 2006 r. do 27 września 2007 r., a więc 361 dni, a następnie od 5 marca 2014r. do 13 marca 2014. Należy więc wskazać, że od dnia 9 marca 2014 r. nie było podstaw do stosowania wobec niego izolacji, a pobyt w ośrodku był niesłuszny, bowiem termin określony w przepisach minął. W tym kontekście błędne było rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa z dnia 7 marca 2014 r. (sygn. (...)) o umieszczeniu A. S.w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców na okres aż 90 dni.

Nie można zgodzić się z argumentacją prokuratora, wskazującego podczas rozprawy na niesłuszność wniosku z powodu innego trybu, innych powodów i innej podstawy pozbawienia wnioskodawcy wolności. Owszem, postanowienie Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy z dnia 6 listopada 2006 r. wydane zostało w trybie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i było związane ze wszczętym postępowaniem o nadanie statusu uchodźcy, natomiast wszystkie inne wydane były w trybie przewidzianym w ustawie o cudzoziemcach. Należy jednak zauważyć, że obie te ustawy przewidują jednakowy maksymalny okres pobytu w Strzeżonych Ośrodkach dla Cudzoziemców oraz stosowane są z tego samego powodu – wydalenia cudzoziemca z kraju. Ustawy te korelują ze sobą u wzajemnie się zazębiają w tych uregulowaniach. Regulują kwestie dotyczące cudzoziemców i przez to powinny być one odczytywane łącznie. Nie ma żadnych podstaw do stwierdzenia, że w przypadkach takich jak mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie roczny – maksymalny okres pobytu w ośrodku zależy jest od podstawy, z jakiej cudzoziemiec się tam znalazł.

O ile przymusowy pobyt A. S. w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w dniach 9-13 marca 2014 był niewątpliwie niesłuszny, to materiał dowodowy nie pozwalał na zaaprobowanie wniosku w zakresie żądanej wysokości zadośćuczynienia.

Odnosnie poniesionej przez wnioskodawcę krzywdy i związanego z tym zadośćuczynienia na wstępie wspomnieć należy, iż zadośćuczynienie obejmuje rekompensatę za szkodę niematerialną wynikłą z pozbawienia wolności. Stanowią ją negatywne przeżycia psychiczne wiążące się nie tylko z faktem pozbawienia wolności, ale również z tym, w jakich okolicznościach doszło do pozbawienia wolności, w jaki sposób osoba była traktowana podczas odizolowania. Zadośćuczynienie ma funkcję kompensacyjną i zasądzona suma zadośćuczynienia nie ma na celu usunięcia szkody niemajątkowej, a jedynie ma stanowić rekompensatę dla pokrzywdzonego, która choć częściowo złagodzi jego cierpienia. Zadośćuczynienie ma wobec niewspółmierności szkody niemajątkowej zrównoważyć negatywne przeżycia pokrzywdzonego. Określając wysokość zadośćuczynienia, bierze się pod uwagę nie tylko czas trwania pozbawienia wolności, ale także stopień dolegliwości, z jaką wiązało się stosowanie tego najsurowszego środka dyscyplinującego, a więc przykrości i przeżycia natury moralnej z tego wynikające (uczucie przykrości, utrata dobrego imienia), konieczność poddania się rygorom związanym ze stosowaniem procedury zatrzymania, jak również ewentualny ostracyzm środowiskowy i nieprzychylnie reakcje po zwolnieniu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 9 kwietnia 2008 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 46/08,KZS 2008/6/48, Prok. i Pr.-wkł. 2009/2/40, Lex nr 452605).

W związku z powyższym Sąd uznał, że w przedmiotowej sprawie kwota 600 zł, określona w oparciu o pomocnicze kryterium ekonomiczne- kwotę przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia proporcjonalnie do liczby dni niesłusznego pozbawienia wolności zrównoważy negatywne przeżycia związane z izolacją, takie jak niemożliwość nawiązania kontaktu z córką konkubiny. Podkreślić należy, że wnioskodawca domaga się zadośćuczynienia za niezbyt długi, 5 dniowy okres niesłusznej izolacji, w związku z czym skala negatywnych przeżyć psychicznych nie jest wysoka. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż zadośćuczynienie nie może osiągać wartości nadmiernej w stosunku do doznanej krzywdy oraz musi być utrzymane w rozsądnych granicach i dostosowane do majątkowych stosunków panujących w społeczeństwie. Uzasadnia to miarkowanie zadośćuczynienia w oparciu o kryteria obiektywne, związane

z przyjętymi w społeczeństwie ocenami (wyrok SA w Gdańsku z dnia 13.02.2013 r., II AKa 25/13, wyrok SA w Lublinie z dnia 29.03.2012 r., II AKa 21/12, czy też wyrok SA w Rzeszowie z dnia 31.01.2013 r., II AKa 3/13).

Zasądzona kwota jest odpowiednia do subiektywnego poczucia krzywdy i wywołanego u wnioskodawcy stresu związanego z izolacją oraz pozostaje odpowiednia do warunków życia społeczeństwa. W pozostałym zakresie, żądana przez wnioskodawcę kwota jest zdecydowanie zawyżona i nieuzasadniona, w związku z czym Sąd oddalił żądanie w zakresie zasądzenia świadczenia ponad 600 zł.

Sąd nie znalazł również podstaw do zasądzenia odszkodowania, czego ostatecznie domagał się wnioskodawca w trakcie rozprawy. Należy przede wszystkim wskazać, iż przy ustalaniu wysokości odszkodowania w szczególności zastosowanie ma art. 361§ 2 k.c., zgodnie z którym naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. W pełni zatem podzielić należy pogląd prezentowany w orzecznictwie, że szkoda wynikająca z pozbawienia wolności nie jest sumą utraconych zarobków, lecz różnicą między stanem majątkowym, jaki by istniał gdyby poszkodowanego nie pozbawiono wolności, a stanem rzeczywistym w chwili odzyskania wolności. Powstanie i rozmiar tej szkody zależne są od tego, czy i jakie poszkodowany miałby możliwości zarobkowe, gdyby pozostawał na wolności i w jakim zakresie rzeczywiście by je wykorzystał; jakie wydatki poniósłby na utrzymanie własne (...), na potrzeby kulturalne, rozrywkowe i inne; czy i ile przeznaczyłby na oszczędności lub zwiększenie trwałych składników majątku; na jakie mógłby być narażony straty (tak też: wyrok Sądu Najwyższego z 18 maja 2000 r. II KKN 479/98, LEX nr 50916, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 lutego 2008 roku w sprawie o sygn. akt II AKa 11/08, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 września 2012 r., w sprawie o sygn. akt. II AKa 351/12, LEX nr 1258303).

W przedmiotowej sprawie wnioskodawca w żaden sposób nie wykazał, że w związku z pięciodniową niesłuszną izolacją utracił możliwości zarobkowe, ani że w ogóle gdziekolwiek wcześniej pracował. Jego wyjaśnienia w tym zakresie nie zostały przez wnioskodawcę w żaden sposób udowodnione i Sąd nie przychylił się do jego rozważań – w zakresie wszystkich okoliczności związanych z jego rzekomym zatrudnieniem i zarobkami. Niemożliwe było więc stwierdzenie, że A. S. wskutek pozbawienia wolności poniósł szkodę majątkową. W tym zakresie także należało wniosek oddalić.

Zgodnie z art. 554§2 k.p.k. koszty postępowania w niniejszej sprawie ponosi Skarb Państwa.